LIITE 1:
Sanni Saarenpää:
Maisterin opinnäytteen dokumentaation kirjallinen osa
4.9.2015

Opinnäytteeni kaksi osaa ovat laaja kirjallinen tutkielma *Hyvää ja pimeää* sekä julkinen esiintyminen *Kuvan Kevät* -näyttelyn 6.5.-31.5.2015. Teokseni olivat esillä Kuvataideakatemian Exhibition Laboratory -gallerian yläkerrassa omassa, erillisessä huoneessaan. Asetin näytteille neljä pientä maalausta sarjasta *Puu ja oksat I-VI* sekä 11 piirustusta sarjasta *Välineen esittämänä*, joista yksi (*Merellä*) oli kaksiosainen (kts. liite 2). *Hyvää ja pimeää* on kahteentoista osaan jaettu esseiden ja kaunokirjallisten proosatekstien yhdistelmä. Siinä jatkan kevätnäyttelyn teosten tekovaiheilla itseäni mietityttäneiden teemojen kehittelyä. Tutkielman tärkeimmät aiheet ovat pimeys ja piirtäminen sekä näkeminen henkilökohtaisena, monimuotoisena kokemuksena.

Puu ja oksat -sarjan ensimmäiset työt ovat kesältä 2014, mutta näyttelyyn kelpuutin lopulta vain syksyn 2014 ja kevään 2015 syntyneet neljä miniatyyrikokoista guassimaalausta. Niiden kuva-aihe, luonnottoman muotoinen ja mittainen puu, oli peräisin eräästä kokemastani houreenkaltaisesta näystä. Maalausten parissa työskentelyn kestävimmäksi motivaationlähteeksi paljastui talven kuukausien aikana tuohon näkyyn liittynyt voimakas, subjektiivinen tunnelataus. Ajatukseen puusta liittyi tietynlaista voimatonta kauhua äärettömyyden kokemuksen äärellä, siis eräänlaista ylevän ja kauhean aiheuttamaa pahoinvoinnin sekaista hämmennystä. Samalla siihen kytkeytyi väkivallan assosiaatio. Yritin hakea sen toteutumista töissäni käyttämällä mallina pyhän Sebastianuksen marttyyrikuolemaa kuvaavia kuvia (joiden fetisoituja versioita on monia, mm. Pierre et Gilles'in valokuvateos vuodelta 1987). Rungon ja oksien sommitelma, oma versioni ihmiskehoon uppoavista nuolista, on kylläkin äärimmäisen liioiteltu muotolaina.

Vaikka maalausteni esteettinen olemus ei siihen suoraan viitannut, kytkeytyi niiden perusvire pohjimmiltaan erilaisiin uusgoottilaisiin populaarikulttuurin suuntauksiin jotka olivat suurta huutoa kasvuvuosieni aikana. Huomaan siis antautuvani edelleen luontevasti niille tunnelmille, joiden alkuperä on 90-luvun lopun goottityylille kumartavien musiikkivideoiden ja muun tilpehöörin estetiikassa. Ikäni tähden en ehtinyt

tutustua lajityypin undergroundiin, mutta sen sijaan valtavirtakulttuuriin suodattuneet vireet muodostuivat minulle tärkeäksi vaikutteiksi. Chris Cunninghamin (s.1970) Madonnalle ohjaama *Frozen* (1998) ja Mark Romanekin (s.1959) Nine Inch Nails -yhtyeelle ohjaama *The Perfect Drug* (1997) saivat minut aikoinaan viehättymään maagisromanttisesta melankoliasta aivan tolkuttomasti.

Koska *Puu ja oksat* -sarjassa tavoittelemani kohteen olemus oli toisaalta paradoksaalinen, mutta samalla tavoitteenani oli toteuttamiskelpoinen kuva, keskityin ensisijaisesti aiheeni outouteen. Tässä alati pienempään mittakaavaan sopeutunut työskentelytapani maalarina kävi saumattomasti yksiin hakemieni vaikutelmien kanssa, koska myös pienuudessa on jotain outoa. Pienuus pakottaa katsomaan työtä läheltä ja yksin, ja tämä intiimiys johdattelee pois käsinkosketeltavasta ympäristöstä kohti mielen syvyyksiä. Osittain pienessä koossa on tätä nykyä vierautta ja salamyhkäisyyttä ehkä vain siksi, ettei se ole yhtä käytetty tehokeino kuin ihmisen ulottuvuudet ylittävät (ns.) suuret mittakaavat. Erittäin pientä nykymaalausta on liikkeellä vähänpuoleisesti. Totta puhuakseni en oikeastaan tunne nykytaiteilijoita, joiden teoksia voisi suoranaisesti kutsua miniatyyreiksi (eivätkä omat maalauksenikaan ole edes erityisen pieniä jos vertailukohdaksi ottaa esimerkiksi 1700 1800-lukujen eurooppalaiset, medaljonkeihin ahdetut miniatyyrimuotokuvat).

Outouden ohella pienuus on tapa ilmaista täsmällisyyttä, vaikkei kokemukseni perusteella olekaan tätä nykyä sen hallitseva ilmimuoto kuvataiteessa. Sen sijaan vahvana vallitsee kurinalaisuutta, vaivalloisuutta ja joskus rituaalisuuteenkin viittaavaa toistoa korostava suuntaus, joka ulottuu myös maalaustaiteen ulkopuolelle. Jos sukulaisuutta ei haeta koon vaan ”terveen pakkomielteen” perusteella, voin osoittaa hengenheimolaisiani helposti. Teoksia, joiden tekninen toteutus palvelee mietiskelyn ja uppoutumisen teemoja, näkee usein. Niiden esikuvien maailma on hämmentävän moninainen: taustalla voi olla puhdas traditiotietoisuus omasta välineestä tai vaikkapa eräänlainen muunnelma buddhalaisten *mandaloiden* logiikasta. Jenni Eskola (s.1982), Sanna Kumpulainen (s.1986) ja Maria Pääkkönen (s.1988) ovat kukin esitelleet Kuvataideakatemian kevätnäyttelyssä (Eskola vuonna 2011, Kumpulainen ja Pääkkönen 2015) ja muissa näyttelyissään teoksia, jotka koen tästä tarkastelukulmasta käsin itselleni läheiseksi.

Samanlainen toisto ja sinnikkyys liitetään myös ITE-taiteilijoiden ja mielenterveydeltään eri tavoin järkkyneiden taiteeseen. Nämä molemmat ovat tosin

ryhmiä, joiden jäseneksi ei voi hakea, joten saatan todeta tietoisen vaikutteiden ottamisen olleen osaltani täysin ulkokohtaista ja kaikkea muuta kuin kokonaisvaltaista. Ihailuni onkin ensisijaisesti esteettistä. Kuuluisaan *Prinzhorn*-kokoelmaan sisältyy mm. August Nattererin (1868–1933) töitä, joista olen aina pitänyt. Niissä selkeys ja käsittämättömyys yhdistyvät mielihyvää tuottavalla tavalla. Yhä nykyäänkin tällaisten tekijöiden töitä pidetään enemmän kuriositeetteina kuin itseellisenä, syvästi sisällöllisenä taiteena. Joskus tämä vieraudelle perustuva tulkintaperinne on minusta yhtä käyttökelpoinen kuin teokset itse. Friikin leima on oikotie hedelmällisten ristiriitojen äärelle.

Omat työni ovat toki kovin viattomia. Ajattelen mieluusti saavuttaneeni *Puu ja oksat* -maalauksillani sen mitä tavoittelin eli jotakin kuriositeettikapineiden, tuntemattomasta kokoelmasta poimittujen harvinaisten artefaktien hengestä. Pyrin tukemaan tällaisia mielikuvia vanhahtavalla ja teatraalisella esillepanolla. Samettityynyt toivat kokonaisuuteen vihjeen siitä että esillä on todellisia aarteita jotka ovat lisäksi erittäin herkkiä (mitä ne kyllä ovatkin). Talven aikana olin nähnyt kuvia Outi Turpeisen näyttelystä *Erään brittiläisen aatelisrouvan kokoelmat 1800–luvun Intiasta* (2003, Kiasman Studio K) ja niissä esiintyvät pseudokeräilijän pseudorituaaliesineet ”viktoriaaniseen” huoneistoon sommiteltuina ohjasivat suunnitelmieni kehittymistä. Samalla Turpeisen taloudellinen lavastustekniikka sai minut myös pohtimaan tavoittelemani kokonaisuuden aineellisen toteutuksen todellisia vähimmäisvaatimuksia.

Myös kaikki näyttelyyn tulleet piirrokset valmistuivat edeltävän lukuvuoden aikana. Kuten maalaustenkin kohdalla, halusin välttää niiden asettelemista suoraan galleriatilaan ilman yhteensovittavaa ympäristön manipulaatiota. William Kentridgen (s.1955) videoinstallaatio *The Refusal of Time*, jonka näin Espoon modernin taiteen museossa vuonna 2014, antoi alkuperäisen kipinän yritykselleni häivyttää itse galleriatilaa tuomalla siihen leikillisesti jonkin toisen (fiktiivisen) tilan piirteitä. Kentridgen interiöörinhallinta oli nimittäin esimerkillistä. Työni edetessä tuli selväksi, että kehystämättömät, conté-liidulla paperille ja kankaalle tekemäni piirrokset olisivat auttamatta liian suuressa kontrastissa minkä tahansa nykyaikaisen karskin levyseinän kanssa. Ratkaisuni oli vapaasti seisova, kankaalla peitetty sermi: kuin talviteloille jätetyn huoneen tilanjakaja, jonka pinnalle on laskeutunut parvi mielikuvia.

Pimeyden olemuksen äärellä tunnelmoivat *Välineen esittämänä* -sarjan piirustukset syntyivät halustani heittäytyä tuntemuksiini silmäparin omistajana. Latasin kuviin on

nostalgian ja muiston hämäryyttä joka yhdistyy näkökyvyn itsensä vajavaisuuteen. Halusin käyskennellä piirtäen hämäränäön rajalla, kuvata jo hieman käsittämättömäksi käyviä aistimuksia jotka ovat omiaan sekoittumaan kuvitelmien kanssa. Niin tyylillisesti kuin teknisesti esillä olleet työt ovat mitä moninaisimmin tavoin velkaa Georges Seurat'n (1859 1891) piirustuksille, tästä enemmän tekstissä *Hyvää ja pimeää.*

Niin maalaukset ja kuin piirustukset olivat olevinaan alkuperäisestä yhteydestään irrotettuja, hieman sattumanvaraisia jäänteitä jostakin suuremmasta. Piirustukset olivat sitä enemmän aiheiltaan kuin perusolemukseltaan: yritin valita kuvien sisällön niin, että syntyisi kenties triviaalien mutta kuitenkin eläväisten tuokiokuvien koollaasi. Kussakin piirroksessa on silmänräpäyksen verran säilöttyä aikaa. Onko se omaani vai jonkun muun, todenperäistä vai keksittyä, jää toteamatta. Kun ilmaisun väline on liikkumaton kuva, on irtopalasten varaan jaettu kerronta on melkein selviö, mutta tällä kertaa hain "katkoksista" kuvien välillä erityisiä tehoja ja tunnelmaa. Tavallaan yritin käsitellä kuvia kuin elokuvan yksittäisiä ottoja ja leikata kohtaukset yhteen hieman samaan tapaan kuin Jane Campionin (s.1954) ohjaamassa elokuvassa An Angel at My Table (Enkelin kosketus) vuodelta 1990. Sen kerronta etenee tuiki realististen mutta selittelemättömien pienten kohtausten sarjana.

LIITE 2: Teosluettelo Kuvan Kevät 2015

Puu ja oksat III – VI: sekä Amaranttitäytteiset samettityynyt, 22 x 22 x 6cm.

1. Täysin liikkumatta (Puu ja oksat III), 2014.
Guassi paperille, 13 x 8,5cm.

2. Liian kaukana (Puu ja oksat IV), 2015.
Guassi vanerille, ⌀12cm.

3. Liian lopullinen (Puu ja oksat V), 2015.
Guassi vanerille, ⌀12cm.

4. Liian monta (Puu ja oksat VI), 2015.
Guassi vanerille, ⌀12cm.

Välineen esittämänä I – XI:

5. Syleily, 2015.
Conté-liitu kankaalle, 37 x 44cm.

6. Tuli syö pimeää ilmaa ja pimeys syö valon, 2015.
Conté-liitu kankaalle, 31 x 40cm.

7. Yöelämä, 2015.
Conté-liitu kankaalle, 33 x 39cm.

8. Montségur, 2015.
Conté-liitu kankaalle, 30 x 39cm.

9. Valveilla, 2014.
Conté-liitu paperille, 15 x 21cm.

10. Puu ja oksat, 2014.
Conté-liitu paperille, 15 x 21cm.

11. Keskipäivä 1, 2015.
Conté-liitu paperille, 15 x 21cm.

12. Keskipäivä 2, 2015.
Conté-liitu paperille, 15 x 21cm.

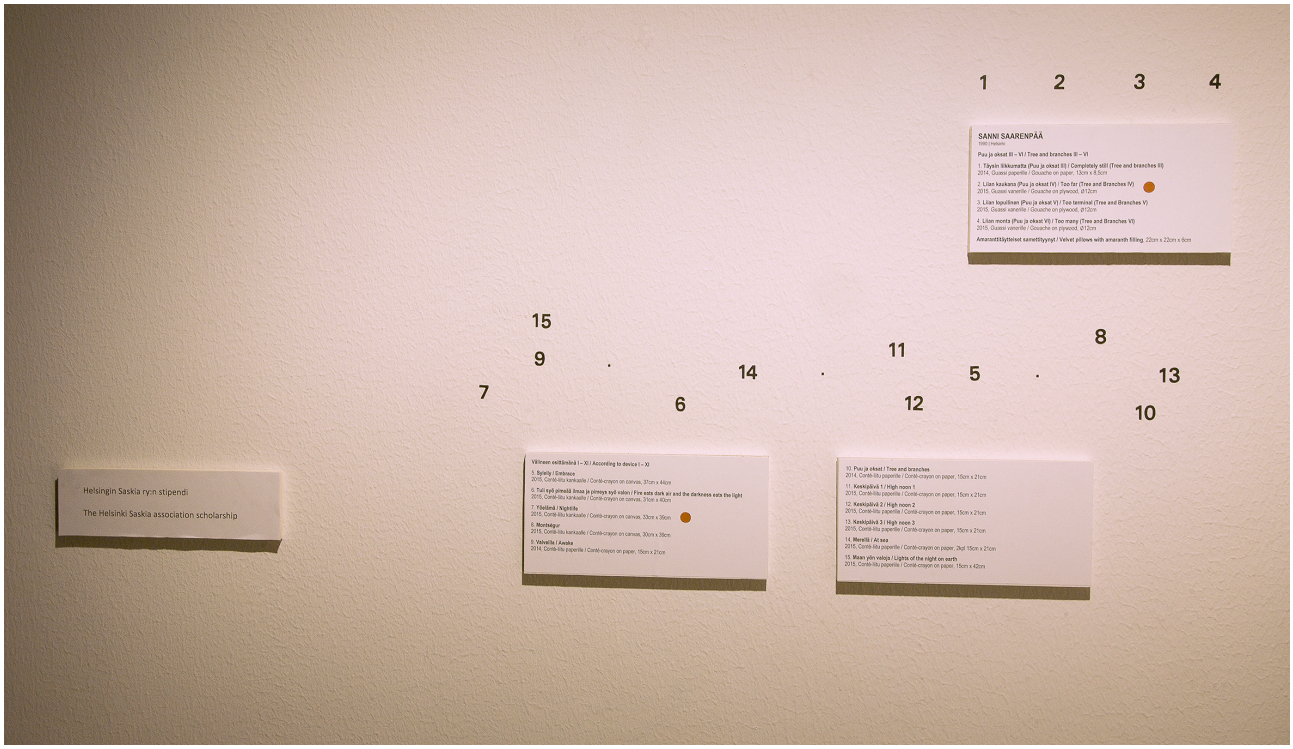
13. Keskipäivä 3, 2015.
Conté-liitu paperille, 15 x 21cm.

14. Merellä, 2015.
Conté-liitu paperille, 2kpl 15 x 21cm.

15. Maan yön valoja, 2015.
Conté-liitu paperille, 15 x 42cm.

LIITE 3: Valokuvat, Kuvan Kevät 2015

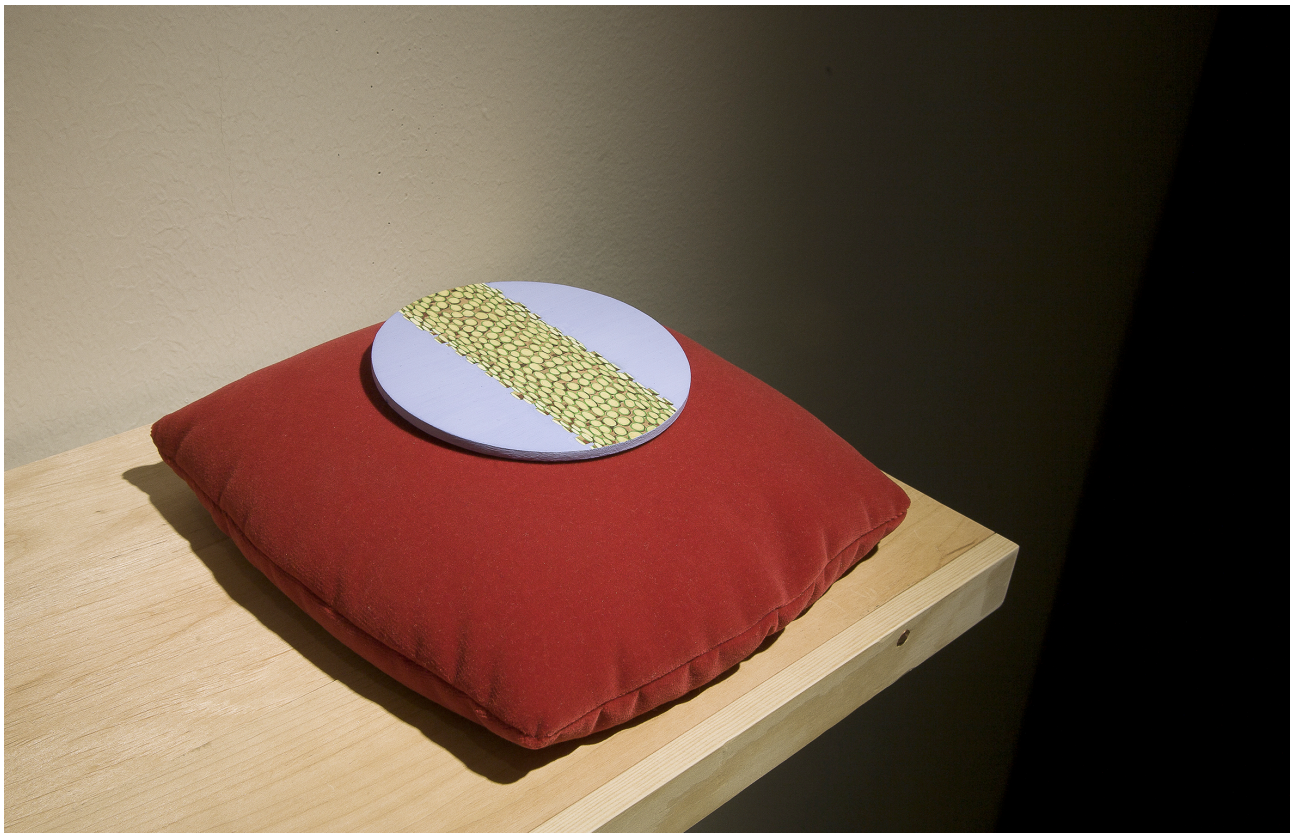

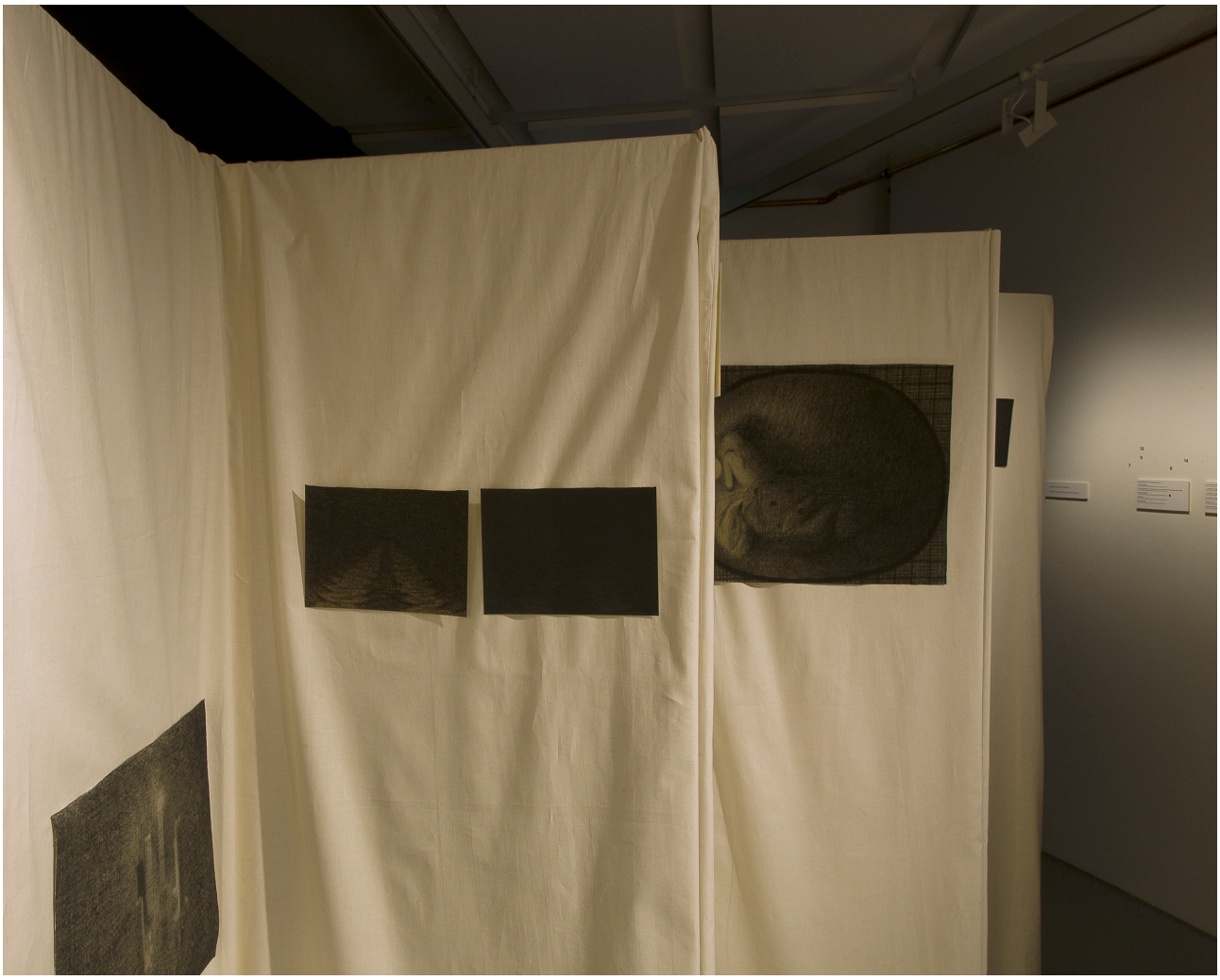

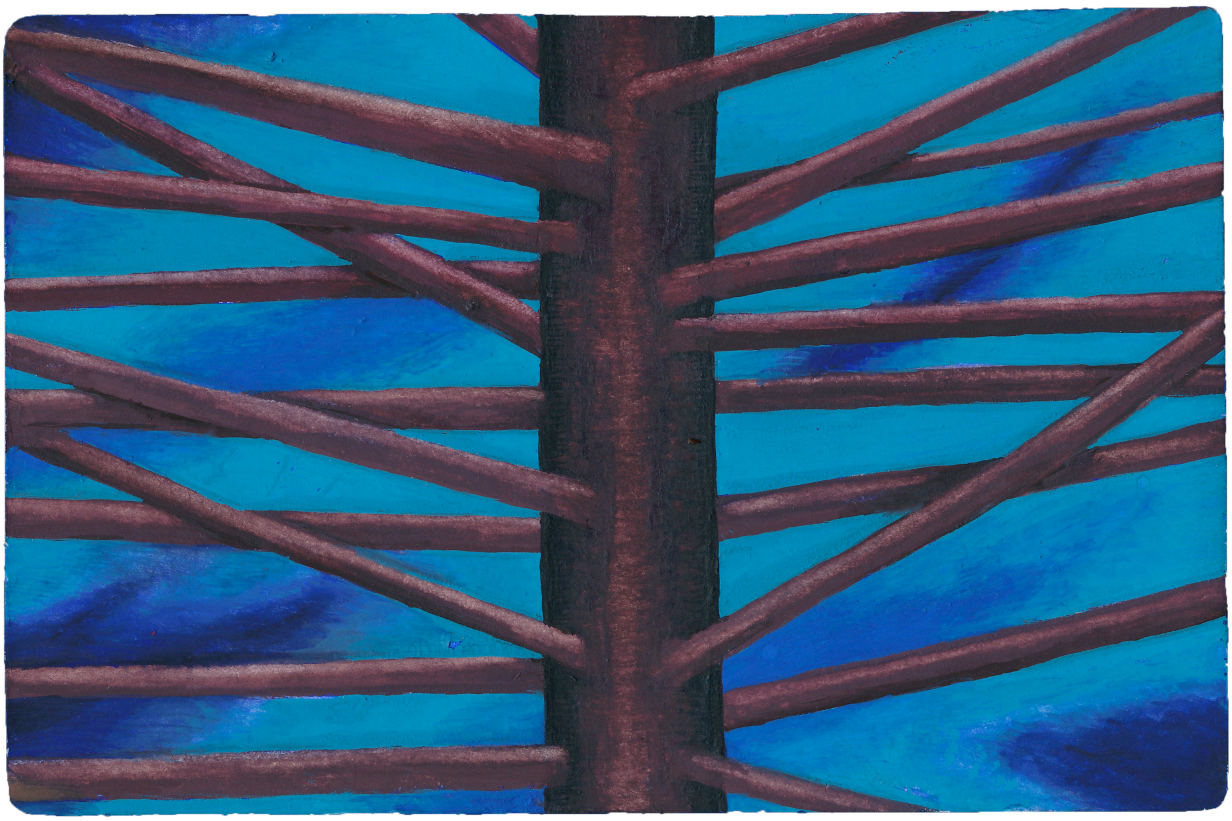

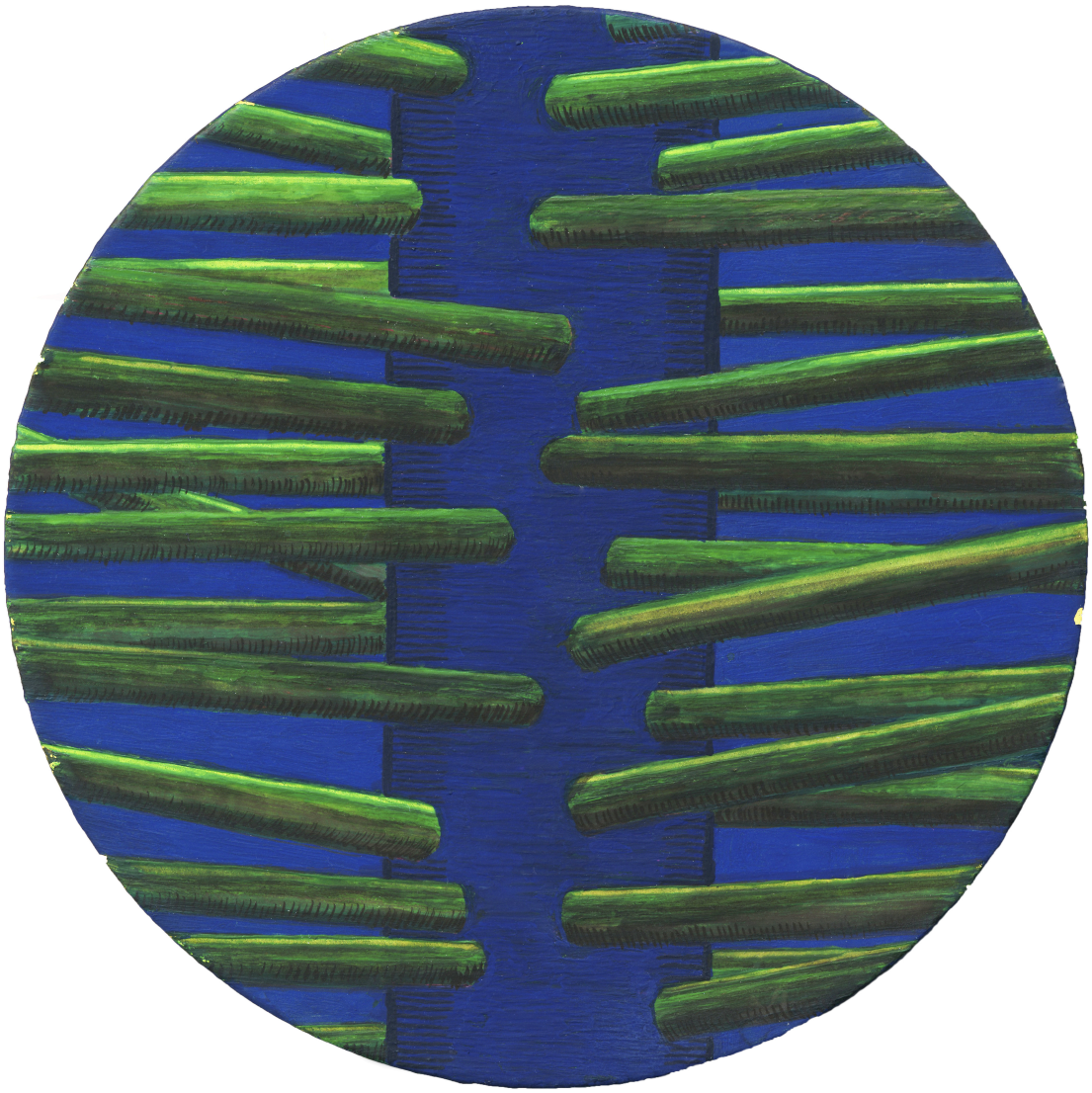

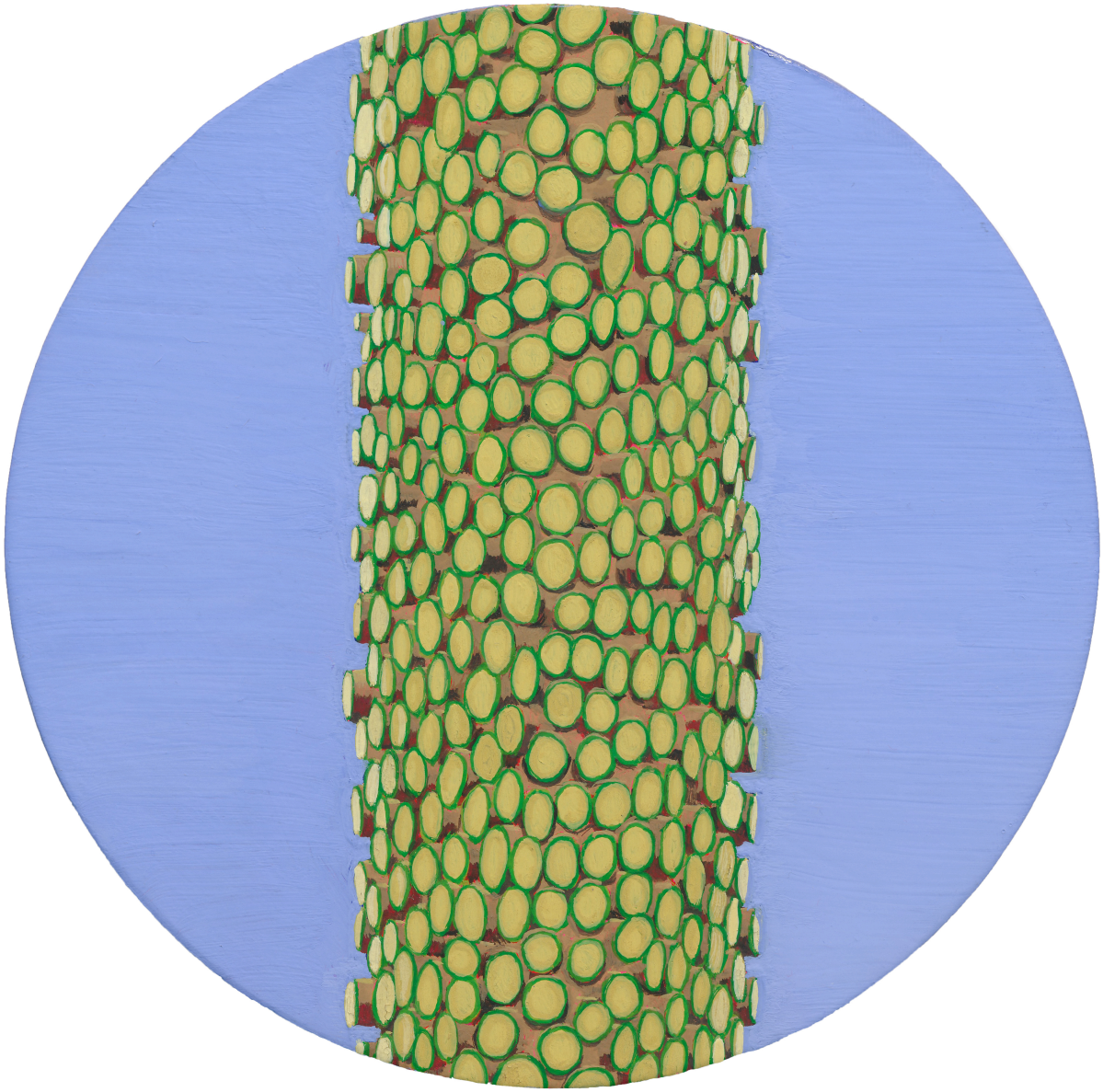
2.

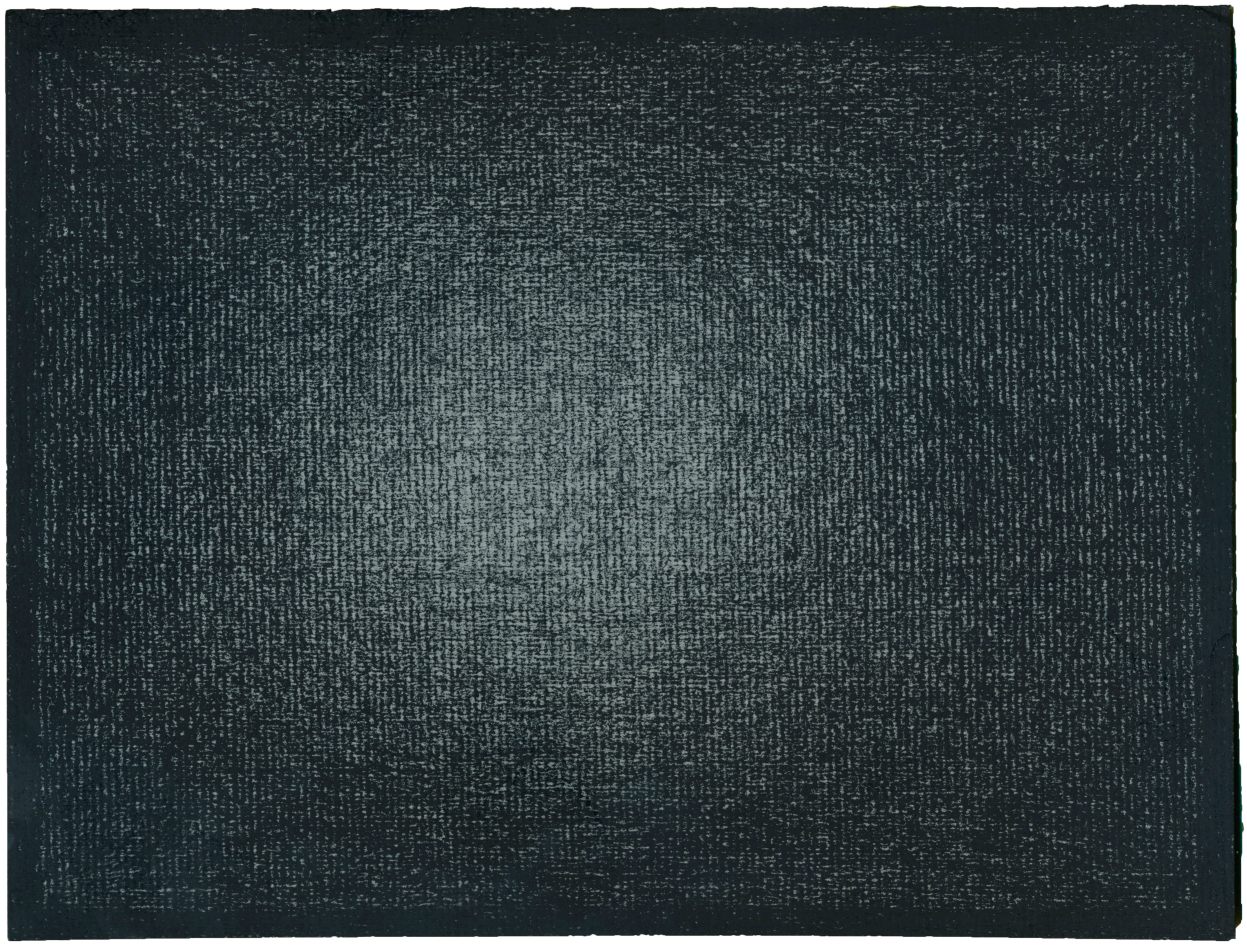
1.

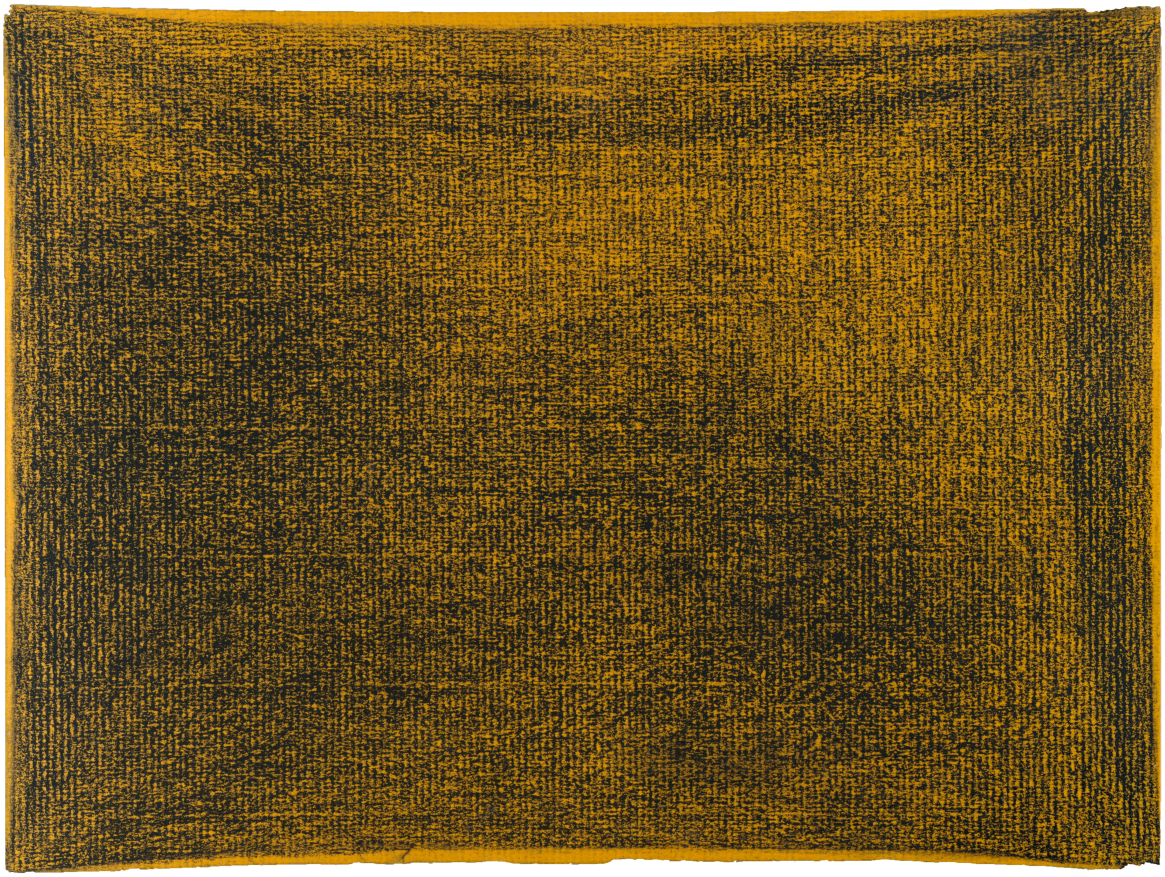
3.

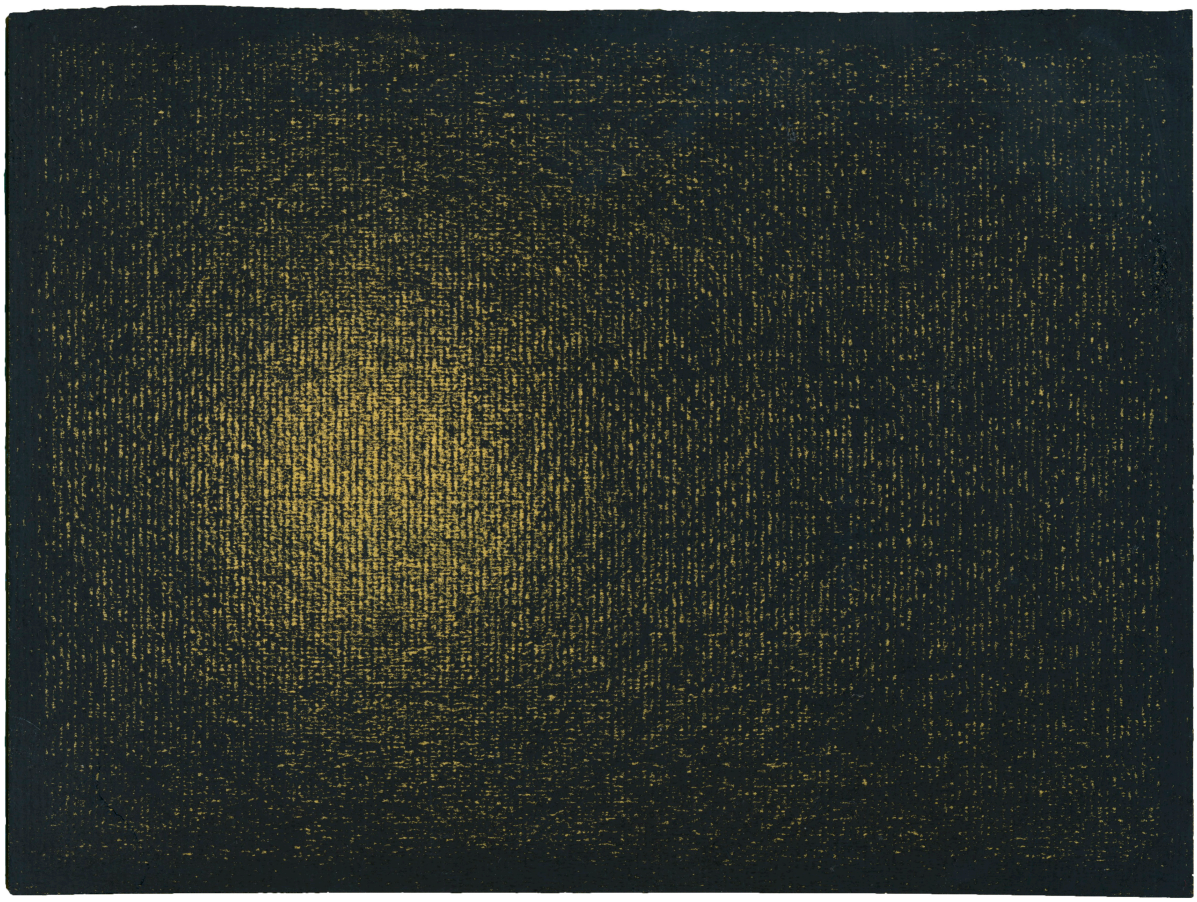
4.

12.

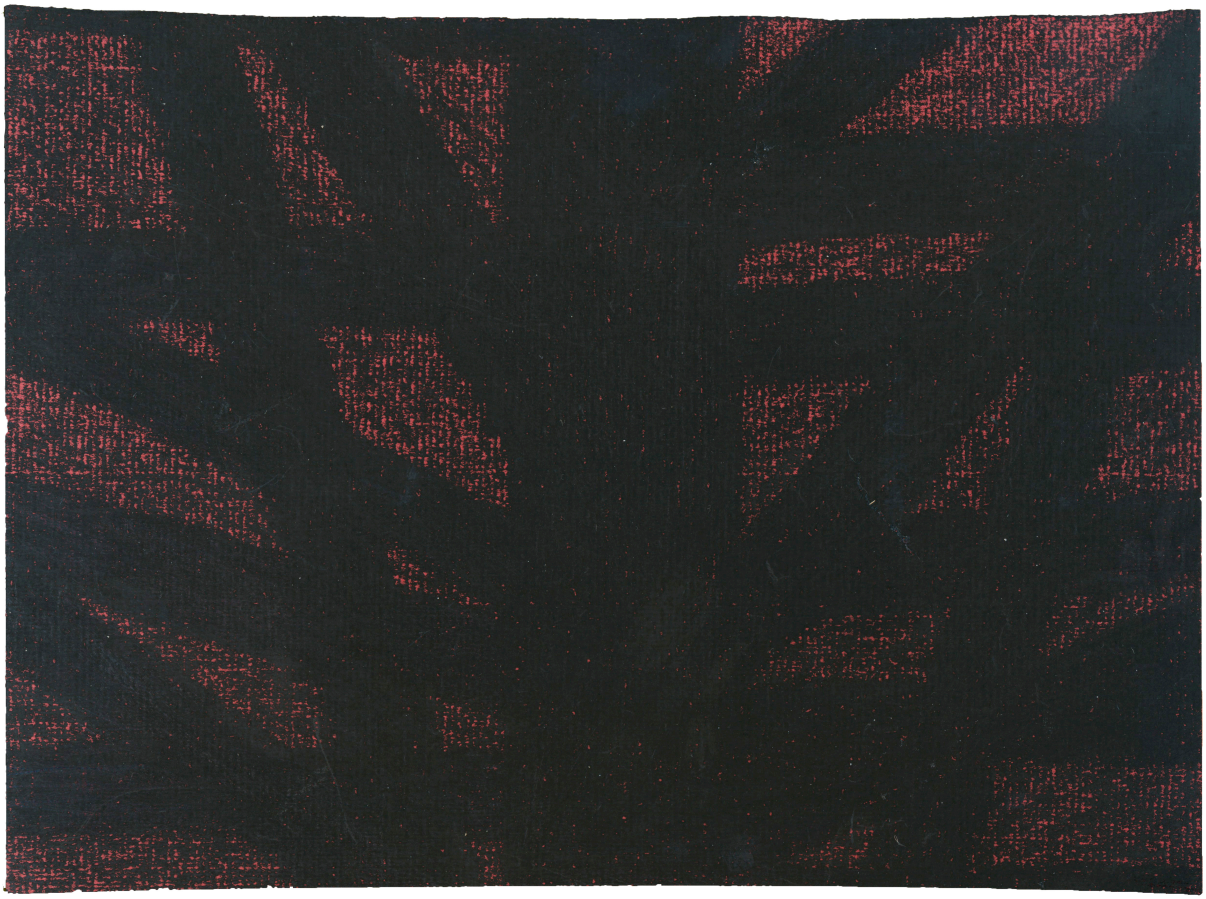
11.

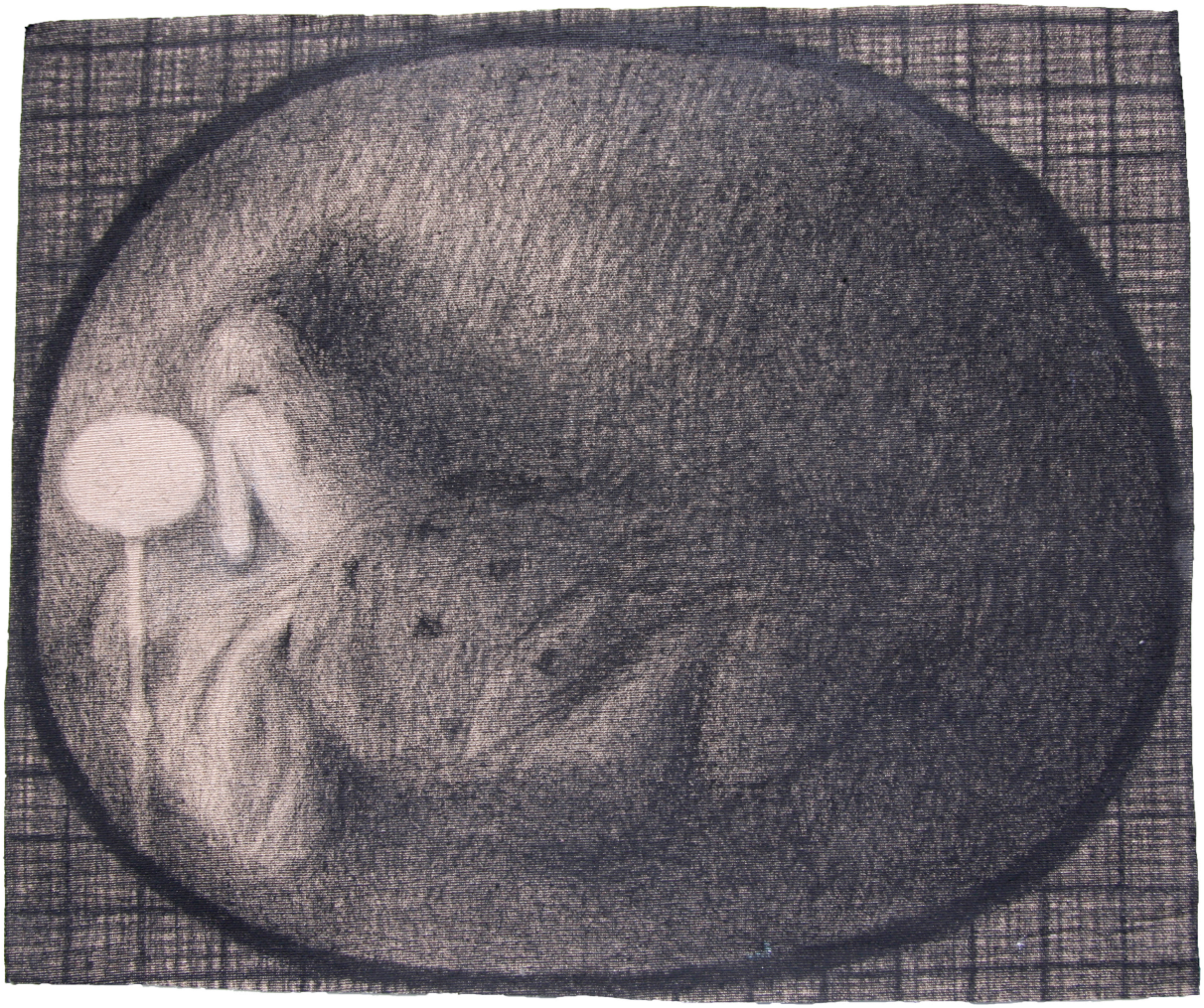
13.

8.

10.

5.

9.

7.